

Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi
İlâhiyat Fakültesi Dergisi

The University of Kahramanmaraş Sütçü İmam
Review of The Faculty of Theology
ISSN-1304-4524 e-ISSN-2651-2637

Kur'an'ın Ana Konuları

Yazar: Ahmet ÖZ

(İstanbul: Ensar Neşriyat, 2021)

Reviewed by

Cihad MERT

Yüksek Lisans Öğrencisi, KSÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü

Temel İslam Bilimleri,

Kahramanmaraş / TÜRKİYE

cihatmert097@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0001-7874-7372>

Makale Türü/ Article Types: Kitap Değerlendirmesi/ Book Reviews

Makale Geliş Tarihi/ Date of Receipt: 04/01/2023

Makale Kabul Tarihi / Date of Acceptance: 11/05/2023

Makale Yayın Tarihi: 30/06/2023

Yayın Sezonu/Pub Date Season: Haziran / June

Yıl/Year: 21 **Sayı/Issue:** 41 **Sayfa /Page:** 128-134

Atıf/Citation: Mert, Cihad. "Kur'an'ın Ana Konuları Yazar: Ahmet Öz (İstanbul: Ensar Neşriyat, 2022)". *KSÜ İlahiyat Fakültesi Dergisi* 41 (Haziran 2023), 128-134.

<https://doi.org/10.35209/ksuifd.1229175>

Kitap Değerlendirmesi

Kur'an'ın Ana Konuları

İslam dininin temel kaynağı olan Kur'an'ı Kerim Allah tarafından insanoğluna hidayet kaynağı olarak gönderilen ve kıyamete kadar baki kalacak olan son ilahi kitaptır. Toplumsal düzenin sağlanması ve İslam medeniyetinin tesis edilmesi için İslam'ın doğru anlaşılması ve hayata doğru bir şekilde uygulanması gereklidir. İslam'ın doğru anlaşılması demek Kur'an'ın doğru anlaşılması demektir. Kur'an'ın doğru anlaşılması ise ancak doğru bir okuma, doğru bir yorumlama ve doğru bir açıklamayla beraber ilahi vahyin tebliğcisi olan son peygamber Hz. Muhammed'in (s.a.v.) sahih sünnetine riayet etmekle mümkündür.

Tüm mahlukatın yaratıcısı olan Allah'ın insanlara yol göstermek amacıyla gönderdiği Kur'an, çeşitli birçok konuyu ihtiva etmektedir. Yüce Allah'ın üzerinde durduğu, ilahi mesaj bakımından asıl gaye olarak belirlediği konular nübüvvet, tevhid ve ahirettir. Bu temel konulardan üçü çoğunluğu teşkil eden müfessirler tarafından Yüce Kitap'ın ana konuları olarak ifade edilmiştir. Bu bağlamda günümüzde de Kur'an'ın doğru anlaşılmasına katkı sunmayı ve Kur'an'ın ana konularını ele almayı hedefleyen birçok çalışma yapılmıştır. Bunlardan biri de Ahmet Öz tarafından kaleme alınan "Kur'an'ın Ana Konuları" isimli çalışmadır.

Bu eserde Kur'an'da vurgulanan birtakım temel konular ele alınmıştır. Çalışmanın hazırlanmasındaki temel amaçların başında Kur'an'ın önemle üzerinde durduğu hususları tespit etmek ve bunları hedef kitleye iletmek gelmektedir. Yazar bu alanda daha önce yapılmış çalışmalardan istifade etmiş ve bu çalışmalardan farklı olarak önceki çalışmalarda yer almayan bazı konuları eserine ilave etmiştir. Yazar önceki eserlerde ele alınan konu içeriklerinin alandaki beklentileri karşılayamadığını ve bu çalışmaların gerekli noktalardaki bazı izahları da muhtevasında barındırmadığını belirterek böyle bir çalışma kaleme alma ihtiyacı hissettiğini ifade etmektedir.

Eserin muhtevasında yer alan konular genel olarak dikkat çeken ve üzerinde durulmasına ihtiyaç duyulduğuna kanaat getirilen hususlardan oluşmaktadır. Yazar Kur'an'daki işlenen konuların tümünü bu çalışmada ele almanın mümkün olmadığını dile getirerek Kur'an'ın özellikle üzerinde durduğu birtakım temel konulara yoğunlaşmıştır. Ele alınan bu konulardan bazıları detaylı bir şekilde işlenirken, bazıları ise daha kısa ve özlü biçimde işlenmiştir.

Eser başta önsöz ve giriş olmak üzere yedi bölümden oluşmaktadır. Eserin önsözünde çalışmanın temel amacı ve bu çalışmayla ulaşılmak istenilen temel hedefler belirtilmiş olup eserin ilgili bölümleri hakkında muhtasar bilgiler yer almaktadır. (s.9-12)

Giriş bölümünde Kur'an'ın mahiyetine ve ilahi mesajın önemine vurgu yapılarak Kur'an'da yer alan konular içerisinde üzerinde durulması elzem olan birtakım temel konular olduğu dile getirilmiştir. Bunun yanı sıra eserin giriş kısmında Kur'an'ın temel konularının yüzdeler oranlara göre dağılımı yapılarak konular belirli bir tasnife tabi tutulmuştur. Kur'an'da hangi konunun ne sıklıkta işlendiği okuyucuya aktarılmıştır. Böylece okuyucunun eseri okumaya başlamadan önce eserin ana konusu ve muhtevası hakkında fikir sahibi olmasına katkı sunulmuştur.

Yine giriş kısmında çalışmanın ana iskeletini oluşturan temel konularla ilgili daha önce çeşitli çalışmalar yapıldığı dile getirilerek yapılan bu çalışmalar sırayla zikredilmiştir. Zikredilen önceki çalışmaların eksik kalan noktaları da tespit edilmektedir. Ardından yazarın çalışmasının alana katkısı ve diğer eserlerden farklı olan noktaları izah edilerek eserin alanındaki özgünlüğü açığa çıkarılmaktadır. (s.13-18)

Ayrıca Yazara göre Kur'an'ın temel konularıyla ilgili inen ayetler üslup ve içerik yönünden incelendiğinde zaman ve mekân açısından farklılık göstermektedir. Bu açıdan Mekke'de inen ayetler ile Medine'de inen ayetler farklıdır. Mekke'de inzal olunan ayetlerin üslup açısından kısa ve özlü olduğu, bu surelerde şirk ve putperestliğe net

bir dille karşı çıkıldığı belirtilmektedir. Tevhid inancının özükseneerek insanlara yerleştirilmeye çalışıldığına, dünyanın fani oluşuna değinilerek amellerin karşılığı olan mükafat veya azabın ahirette tastamam verileceğinin vurgulandığı bizlere aktarılmıştır. Bu dönemde odak nokta haline getirilen konuların başında ahiret inancının yer aldığı dile getirilmektedir.

Yazar Mekki ayetlerde Müslüman şahsiyetin kimlik inşası üzerine yoğunlaşılarak imanın ve ahlakın inşası ile toplumun zihinsel yönünü inşa eden unsurların temellendirildiğini zikretmiştir. Yazar bu inşayı sağlam bir binanın temellerine benzetmektedir. Sağlam temel üzerine inşa edilmeyen bir yapının yıkılmaya mahkm oluşunu, kimlik inşası sağlam temellere dayanmayan bir inancın savrulmaya mahkmluğuna ithaf ederek konu daha açık ve anlaşılır hale getirilmiştir.

Medeni ayetlerde ise toplumsal düzeni sağlayacak prensiplerin, insan ilişkilerini düzenleyen hukuk normlarının, iktisadi yaşamla ilgili kuralların ortaya konulduğu belirtilmiştir. Bu dönemde Hz. Muhammed'in (s.a.v.) vahiyile inşa edilen toplumun üzerindeki siyasi ve sosyal nüfuzuna ve medeniyet inşasındaki rolüne dikkat çekilmektedir. Kısacası Medine döneminde Mekke'de inşa edilen kimlik inşasının kemale eren bir Müslüman profili haline gelmesini sağlayacak hukuki ve ahlaki normların ortaya konulduğu ifade edilmektedir.

Birinci bölümde ilk insan ve ilk peygamber olan Hz. Adem'in yaratılışı anlatılmıştır. Fizyolojik olarak bebeğin anne rahmindeki macerası Kur'an'da aşama aşama anlatılmaktadır. İnsanoğlunun gönderilen mesajı anlaması ve hayata aktarması ancak kendi var oluşunu tanınmasıyla mümkündür. Bu sebeple çalışmaya Hz. Adem'in yaratılış serüveniyle başlanmıştır. Bununla birlikte insanın Allah'ın neden insanları aşamalardan geçirerek yarattığı sorusunu akla getirebileceğine de yer verilmektedir. Bu soruya cevaben yaratılanların kibre kapılmaması, yaratılış özünü bilmesi, mütevazı olması, her şeyin kendi kendine var olmadığını idrak etmesi, Allah'ın dünyanın

düzeni için koyduğu kanunların varlığını anlaması için Allah'ın insanları aşamalardan geçirerek yaratmış olabileceği düşünülmüştür. İlgili bölümdeki anlatımla insanoğlunun yaratılış yarasına vurgu yapılması, Allah'ın hakimiyetinin ve gücünün sınırsızlığının anlaşılması ve kulun Allah'ın bahşettiği nimetler karşısında ubudiyet şuuruna ulaşması amaçlanmıştır.

Hz. Âdem ile şeytan arasındaki mücadele zikredilerek bu mücadelenin insanoğlunun var olduğu müddetçe devam edeceği kanaatine varılmaktadır. Kıyamete kadar devam edecek bu mücadelede insanın şeytanın tuzaklarından nasıl kaçınacağı ve doğru yola nasıl erişeceğinin ipuçları verilmiştir. Bunun yanı sıra Yusuf suresindeki ayetlerde geçen Hz. Yusuf ile kardeşlerinin kendisinin önünde saygı göstermek amaçlı eğilmeleri hadisesi hatırlatılarak meleklerin Hz. Ademe ettiği secdenin saygı gösterme amaçlı olan bir eğilme şekli olduğu zikredilmiştir. Ayrıca bu örnek Kur'an kavramlarının doğru anlaşılmasının bizim için ne kadar önemli olduğunu tekrar tekrar hatırlatmaktadır. (s.19-42)

İkinci bölümde İslam'ın temel inanç esasları ele alınmıştır. Allah, ahiret, melek, peygamber, kitap ve kader inancı sıralı bir şekilde zikredilmektedir. Kur'an'da Allah ve ahiret inancı genellikle ardışık olarak zikredildiği için bu bölüm içerisinde de bu iki konu art arda sıralanmıştır. Bunun yanı sıra ahiret başlığı altında kıyamet, mahşer, hesap, mizan ve kabir hayatı ile ilgili ayetlere vurgu yapılarak çeşitli müfessirlerin yorumları aktarılmıştır. Nihayetinde bu yorumlar akli ve nakli delillerle değerlendirilerek çeşitli izahlar yapılmıştır.

Peygambere inanç başlığında ise peygamberlerin İslam dinindeki misyonu ele alınarak, ilk insanın yaratılışından günümüze kadar ilahi vahyin elçisi olan peygamberlerin arasında bir fark olmayıp hepsine iman gerekliliğine ve bu elçilerin örnek modeller olarak bizlere rehberlik ettiğine dikkat çekilmektedir. İlahi vahyin son temsilcisi Hz. Muhammed (s.a.v.) için ayrı başlık açılmış olup onun mucizeleri, şefaati ve ümmi oluşunun manası Kur'an'da bahsedildiği şekilde anlatılmış, yanlış olan birtakım düşünce ve tutumlar

eleştirilmiştir. Ayrıca Kur'an'ın nüzulünden günümüze kadar tartışılmaya devam eden şefa'at konusu da ele alınarak yapılan abartılı yorumlar tenkit edilmiştir. (s.43-172)

Üçüncü bölümde ibadetin ıstılahi ve lügavi manaları izah edilerek Kur'an'da emredilen namaz, hac, oruç ve zekât gibi biçimsel ibadetler genel hatlarıyla işlenmiştir. Kur'an'da diğer ibadetlere nazaran daha fazla zikredildiği için namaz ibadeti üzerinde daha ayrıntılı olarak durulmuştur. Bunun dışındaki diğer ibadetlere de kısa ve öz biçimde değinilerek eserin kapsamının dışına çıkmasının önüne geçilmiştir. (s.173-212)

Dördüncü bölümde Kur'an'daki ahlak esasları ele alınmıştır. İlahi vahyin canlanması açısından ahlak esaslarının önemine vurgu yapılmış ve ahlaki esasların özellikleri dile getirilmiştir. Bu bölümde Kur'an'ın insanoğlunu birtakım ahlaki esaslarla donatırken bazı adap kurallarına vurgu yaptığına ve bunları detaylı bir şekilde örneklediğinin tespitine yer verilmiştir. Bu şekilde birtakım adap kurallarının detaylı olarak ele alınmasının, İslam medeniyetinin oluşmasını sağlamaya yönelik olduğu belirtilmiştir. Kur'an'ın bu unsurlar sayesinde medeniyet düzeyi yüksek, huzurlu, refah ve mutlu bir toplum oluşturmayı hedeflediği belirtilmiştir. Ayrıca ahlaki olmayan bir toplumun her ne kadar inançlı olsa da huzur ve sükunete erişemeyeceği ve cennetle müşerref olamayacağı hatırlatılmıştır. (s.213-262)

Beşinci bölümde Kur'an'ın sosyal ilişkiler ile toplumsal düzen hususunda izah ettiği temel ilkeler ve hukuk normları işlenmiştir. Kur'an'ın nüzulünden günümüze kadar ilahi vahyin toplumu eğittiği ve cahiliye toplumunu İslam medeniyetine dönüştürdüğü dile getirilmiştir. Bu temel ilke ve normların sadece belirli bir zaman dilimine mahsus olmadığı aksine kıyamet vaki oluncaya dek geçerli olduğu belirtilmektedir. Bu süresiz geçerliliğin temeline konu olan Kur'an'ın ortaya koyduğu prensip ve ilkelerle ebedi mutluluğun sağlanacağı vurgulanmıştır. Ardından insanların dünya ve ahiret saadetine erişmesinin ancak Allah'a iman ve bununla birlikte Allah'ın koyduğu

kanunlara riayet etmekle mümkün olacağına vurgu yapılmıştır. Kısacası Allah'ın kullarının iyiliğini ve saadetini dilediği, kulların dünyada ve ahirette kazançlı çıkması için yaşamın tüm noktasında insanlara yol gösterdiği, insanın da bu yola riayet ederek kurtuluşa erebileceği sonucuna varılmaktadır. (s.263-292)

Altıncı bölümde kıssalar ve meseller konu edinilmiştir. İnsanların ibret alması için Kur'an'da kıssalara başvurulmuş ve birtakım hususların örneklendirme yoluyla işlenmiştir. Böylece Kur'an'ın konuları insanlar tarafından daha anlaşılır hale gelmiştir. Kur'an'da kıssa ve mesel tarzı anlatımlara başvurulmasının temel hedefi olarak insanların ibret alması gösterilmektedir. Yine bu kıssaların ve mesellerin, uzun ve detaylı olmadığı aksine konuya açıklık getirecek ve konuyu daha anlaşılır kılacak şekilde öz ve kısa bölümler halinde olduğu dile getirilmiştir. Ayrıca Kur'an'ın tarihi bir kitap olmayıp insanları aciz bırakacak bir mucize olduğu dile getirilmektedir. (s.293-310)

Yedinci bölümde Kur'an'daki kevnî ayetler ve kozmik düzen ele alınmıştır. Yaraticının kâinatta ortaya koyduğu eşsiz işleyişin ve canlılığın, düşünülüp tefekkür edilmesinin gerekliliği üzerinde durulmuştur. Allah'ın ilahî vahiy ve kevnî ayetlerle insanları düşünmeye davet ettiği ve insanların ise kainattaki bu gerçekliği bizatihi anlayarak özümsemesinin önemi üzerinde durulmuştur. Kulların iman etmeleri, iman edenlerin ise imanlarını taklidi seviyeden tahkiki seviyeye çıkarmasının öngörüldüğü anlatılmıştır. Tahkiki imanı sağlamak için mühim olan ve düşünülmesi gereken kozmik alemle ilgili işaretlerin önemine vurgu yapılmıştır. Ayrıca bu bölümde gökyüzü, güneş, ay ve yıldızlar hakkında asgari düzeyde bilgi sahibi olan biriyle bu alanda eğitim almış ve bu alana hâkim birisinin bilgi düzeyinin farklılığı dile getirilerek bu iki insanın ilgili alanda aynı sonuçlara ulaşamayacağı kanaatine varılmaktadır. Alanında eğitim almış bilim adamının bu düzen ile ilgili yaptığı incelemeler ve keşiflerle kendine ipucu arayacağı ve bu vesileyle Allah'ı hatırlayabileceğine vurgu yapılmıştır. Bunun yanında bu konularda bilgi düzeyi daha az olan normal bir insanın da kainattaki bu müthiş nizamı gözlemleyerek Allah'ı hatırlayabileceği belirtilmiştir. (s.311-330)